

Hjem > Landdistriktsmidler > 2013 > Formidling og demo af ny viden > Vurdér om vinterrapsen skal sås om

Vurdér om vinterrapsen skal sås om

Omsåning af vinterraps kan blive aktuel på nogle lokaliteter, men 15 vinterrapsplanter pr. m² kan være nok til at sikre et pænt udbytte, når bare de er ensartet fordelt.

Vinterrapsen kan have taget skade i løbet af vinteren. Det er især de sent såede marker, der kan være tvivl om. Omsåning kan derfor også i år komme på tale nogle steder.

Når der skal tages stilling til eventuel omsåning, er det vigtigt at gøre sig klart, at der allerede er sket et tab. Det gælder således om at minimere tabet. Du skal altså tage stilling til om en ny afgrøde kan give et bedre økonomisk resultat end den skadede afgrøde.

Opgaven består altså i at vurdere, hvilket økonomisk resultat den skadede vinterraps kan give og hvilket økonomisk resultat der kan opnås i en alternativ afgrøde.

Foruden plantetallet skal planternes vitalitet bedømmes. 15 levedygtige planter pr. m² er nok til at sikre et pænt udbytte, såfremt planterne er jævnt fordelt i marken og de er vitale.

Promilleafgiftsfonden for landbrug



Se 'European Agricultural Fund for Rural Development'

Plantetallets betydning for udbytte

Landsforsøg helt tilbage fra 1986, hvor der var en kraftig udvintring, viste, at få men kraftige vinterrapsplanter kan give et fornuftigt udbytte, hvis planterne er jævnt fordelt i marken. I forsøgene høstede man således et udbytte på 38,8 hkg pr. ha ved et plantetal på kun 17 planter pr. m². Såfremt ukrudtet i marken er under kontrol, kan ca. 15 levedygtige planter pr. m² altså være nok til at sikre et pænt udbytte, såfremt planterne er nogenlunde jævnt fordelt og vitale.

Betydning af planternes udvikling og vitalitet

Ved vækststart bør rapsplanterne være friske i hjerteskedet, sprøde i roden og begynde at sætte nye hvide rødder. Der kan ikke forventes et fuldt udbytte, hvis rapsplanterne er små og svage. I landsforsøgene med sen såning af vinterraps har det i nogle år kostet op til 20 pct. af udbyttet at udsætte såtidspunktet til i starten af september, på grund af små og svagt udviklede rapsplanter ved den sene såtid. I de marker, hvor der lige nu er små og svagt udviklede rapsplanter, er det derfor ikke urimeligt at regne med et udbyttetab på op til 20 pct.

Markens ensartethed

Ved vækststart handler det om at danne sig et overblik over hele markens eller delmarkens plantebestand, og træffe en beslutning ud fra en vurdering af både plantebestand og en bedømmelse af planternes størrelse og vitalitet. Du bør således foretage en skønmæssig vurdering af i hvor stor en del af marken, der kan forventes et tab som følge af henholdsvis et for lavt plantetal og en for dårlig udvikling/vitalitet af planterne.

Samlet vurdering – eksempler

50 pct. af marken vurderes at give et tab på 25 pct. på grund af for lavt plantetal og andre 30 pct. af marken et tab på 10 pct. på grund af nogle for svagt udviklede planter. Det svarer til et forventet udbyttetab på 16 pct. på markniveau.

70 pct. af marken vurderes at give et tab på 20 pct. på grund af nogle for svagt udviklede planter. I de resterende 30 pct. af marken vurderes tabet at være 50 pct., som følge af en stærkt reduceret plantebestand. Det svarer til et forventet udbyttetab på 29 pct. på markniveau.

Er det skønnede udbyttepotentiale i marken eksempelvis 40 hkg pr. ha, svarer de to eksempler til forventede udbytter på henholdsvis 34 og 28 hkg pr. ha.

Der vil altid være tale om et skøn, idet både vinterrapsens og den alternative afgrødes udbytte afhænger af vækstvilkårene frem mod høst. Det er i den forbindelse også vigtigt at inddrage erfaringer og udbytter fra den enkelte bedrift i beslutningen. Det giver det bedst mulige grundlag for at træffe den rigtige beslutning.

Økonomi

Beslutningen vedrørende omsåning bør altså ske ud fra en sammenligning af økonomien i vinterrapsafgrøden ved det forventede reducerede udbyttensniveau med økonomien i at etablere en alternativ afgrøde. Nedenfor er vist to eksempler på en sådan økonomisk sammenligning for hhv. en kornsælger og en kornkøbende landmand. Hos en kornkøbende landmand stilles skrapere krav til vinterrapsen, fordi afgrøden også skal dække køb af erstatningskorn.

Eksempel 1 – kornsælger uden husdyrgødning

I tabel 1 er ligevægtsudbyttet beregnet med de forventede prisrelationer til høst 2013 for en kornsælger landmand på en bedrift uden husdyrgødning, hvor målet er at optimere det økonomiske udbytte i marken.

Er alternativet fx maltbyg med et forventet udbytte på 60 hkg pr. ha, vil der være opnået en ligevægt, hvis det forventede udbytte i vinterrapsen er på 27 hkg pr. ha. Omkostninger til etablering af maltbyggen er her indregnet, og der er regnet med en rapspris på 305 kr. pr. hkg. Hvis vinterrapsmarken er behandlet med Kerb 500 SC, og man ikke tør løbe den risiko, det kan være at så korn efterfølgende, er etablering af ærter eller vårraps en mulighed.

Tabel 1. Ligevægtsudbytte i vinterraps, marts 2013, ved en forventet rapspris på 305 kr./hkg, i forhold til forskellige udbyttensniveauer i alternative vårafgrøder. Udgifter til udsæd og etablering er afholdt for vinterrapsen. JB 6 jord. Ligevægtsudbyttet er det udbytte, der skal opnås i vinterrapsen, for at det økonomiske resultat af vinterrapsen (DB II) er det samme som for de alternative afgrøder.

Alternativ afgrøde	Afgrøde-pris kr./hkg	Udbyttensniveau i alternativ afgrøde, hkg pr. ha						
		20	30	40	50	60	70	80
Vårraps	305	17	27	38	-	-	-	-
Vårbyg, malt	155	-	-	17	22	27	32	37
Havre	130	-	-	19	23	27	32	36
Markært	170	-	17	22	28	34	39	-

Eksempel 2 – kornkøbende landmand med husdyrgødning

I tabel 1 er ligevægtsudbyttet beregnet med de forventede prisrelationer til høst 2013 for en kornkøbende landmand på en bedrift med husdyrgødning, hvor målet er at optimere foderproduktionen i marken. Derfor indgår også køb af erstatningskorn i beregningen.

Er alternativet fx havre med et forventet udbytte på 60 hkg pr. ha, er kravet til udbyttet i vinterrapsen 31 hkg pr. ha. Omkostninger til etablering af havren er her indregnet, og der er regnet med en rappris på 305 kr. Et andet muligt alternativ er hestebønne, hvor der med et forventet udbytte på 50 hkg pr. ha vil være opnået ligevægt ved et forventet udbytte i vinterrapsen på 28 hkg pr. ha. Værdien af hestebønnerne er fastsat ud fra en hvedepris på 140 kr. pr. hkg og en sojapris på 300 kr. pr. hkg, og kræver derudover at hestebønne kan indgå i foderet på bedriften.

Tabel 2. Ligevægtsudbytte i vinterraps, marts 2013, ved en forventet rappris på 305 kr./ hkg, i forhold til forskellige udbytniveauer i alternative vårafgrøder. Udgifter til udsæd og etablering er afholdt for vinterrapsen. JB 6 jord. Ligevægtsudbyttet er det udbytte, der skal opnås i vinterrapsen, for at det økonomiske resultat af vinterrapsen (DB II) er det samme som for de alternative afgrøder.

Alternativ afgrøde	Afgrode-pris kr./hkg	Udbytniveau i alternativ afgrøde, hkg pr. ha					
		30	40	50	60	70	80
Vårbyg, foder	135	-	18	23	27	31	36
Vårhvede, foder	140	-	19	24	28	33	37
Havre, foder	130	-	22	27	31	35	39
Hestebønne, foder	160	17	22	28	33	39	-

Gødningskvote ved omsåning

Den kvælstofmængde, der eventuelt er tildelt vinterrapsen, skal med i gødningsregnskabet for den afgrøde der sås i stedet for. NaturErhvervstyrelsen kan i forbindelse med omsåning give dispensation mht. kvælstofkvoten, hvis f.eks. hele kvoten allerede er tildelt rapsen. Dispensationsmuligheden gælder kun differencen mellem de to afgrøders kvælstofkvoter. Det betragtes i den forbindelse ikke som overgødskning, når der i forbindelse med omsåning vælges en afgrøde, der har en lavere kvælstofnorm end den oprindelige afgrøde. Læs mere om [dispensationsansøgning i forbindelse med kvælstofkvote og omsåning](#).

Arealer hvor Kerb er anvendt

Hvor Kerb 400 SC er anvendt under dispensation kan der ifølge brugsanvisningen sås vårraps, ærter, hestebønner, majs og kartofler. Såning af korn på arealer, hvor Kerb er anvendt, sker for egen regning og risiko. Erfaringsvis sker der ikke skader som følge af efterårsanvendelse af Kerb med reducerede doser på 0,6-1,0 l Kerb 400 EC. Ved vurderingen af risikoen efter anvendelse i fuld dosis om efteråret bør følgende forhold tages i betragtning:

- Der vil være størst risiko for at tilstrækkelig nedbrydning ikke er sket på sandjord
- Risikoen for, at der ikke er sket tilstrækkelig nedbrydning er størst efter kolde vintre. Dette vil gælde for vinteren 2012-13.
- Havre er den kornart, som er mest følsom over for Kerb, herefter kommer byg og til sidst hvede og triticale.

Ved anvendelse i februar er risiko for skade for stor, da tiden til nedbrydning har været for kort.

Hvis du vælger at så korn på arealer behandlet med Kerb, på trods af de risici, der er forbundet med det, skal pløjningen ske så sent som muligt og forpløvene skal indstilles, så det øverste jordlag placeres ensartet i furebunden.

Kontakt din lokale rådgivningsvirksomhed, hvis du vil vide mere om dette emne.